

Píše Kamila Schewczuková

(E*forum, 05. 07. 2023)

Jubilejní publikaci **Krajiny jazyka** s podtitulem *Kolegové a žáci prof. Martinu Hilskému k 80. narozeninám* vydalo před nedávnem Vydavatelství FF UK v rámci ediční řady Mnemosyne. Sborník vzdávající hold přednímu překladateli z angličtiny, pedagogovi a literárně-kulturnímu historikovi edičně připravili Martin Pokorný a Ladislav Nagy.

Spojení textů se zdá být poměrně volné. Úvodní slovo načrtává užší tematické vymezení: dílo Williama Shakespeara a anglosaský modernismus jako dvě zřetelné dominanty zájmů profesora Hilského. V anotaci se ale navíc píše také o oblasti překladu, sem jistě spadá obsáhlý text Jiřího Pelána *Karel Čapek překladatel*, pojednávající o Čapkových překladech moderní francouzské poezie a jejich kulturněhistorickém kontextu. Svorník má ovšem kniha především v autorském zázemí: většina autorek a autorů působí ve dvou domovských institucích profesora Hilského, na pražské FF UK a jihočeské FF JU. Odborné analýzy jsou rámovány dvěma básněmi: na začátku - na dvoustraně s velkým portrétem jubilanta - textem Bena Jonsona *Tobě čtenáři* v překladu Petra Onuferu, závěr obstarává báseň Zdeňka Berana *Pro M. H.*

První, skromnější část celku tvoří texty se shakespearovskou tematikou. Jitka Verdan Štollová z Cambridgeské univerzity analyzuje Shakespearova *Richarda III.* s obzvláštním důrazem na motiv introspekce, který zde podle Verdan Štollové představuje raný příklad skutečné introspekce v rámci Shakespearovy dramatické tvorby. Jediný další text z tohoto tematického okruhu představuje ekokritické čtení Shakespearových sonetů. Tomáš Jajtner se tu zaměřuje na kritickou analýzu Hilského překladů, s vyústěním v seznání spojitého údělu básníka a literárního vědce: společně sdílejí osud paradoxního usmiřování navzájem se doplňujících polarit jazyka a přenášení této řeči k následujícím generacím a kulturám.

Další texty se už věnují anglickému modernismu. Část z nich toto téma komparativně vztahuje k českému kontextu. Zdeněk Beran prostřednictvím sémantiky prostoru mapuje cestu od naturalismu Émila Zoly k počátkům modernismu v tvorbě Thomase Hardyho a Josefa Karla Šlejhara. Tito autoři byli sice ovlivněni naturalismem, na odlišném sémantickém fungování krajiny v jejich románech však Beran demonstruje práci s literárním prostorem, která je přibližuje modernismu. Zatímco u Zoly hodnotí krajinu jako sémanticky jednoznačně zacílenou a nestrukturovanou, u Hardyho se podle Berana stává krajina klíčem k pochopení postav i tematického plánu díla, u Šlejhara se zvnitřňuje a „krajinu vsutku utváří duše“. Vladimír Papoušek ve svém

příspěvku demonstruje afilaci tvorby Milady Součkové k anglickému modernismu, konkrétně k Virginii Woolfové a místy také k Lawrenci Durrellovi. V tomto kontextu se Papoušek vymezuje proti teoriím vlivu a namísto nich navrhuje perspektivu dominantních metafor a rezonancí diskurzu. U Součkové i Woolfové tak shledává podobnou cykličnost vyprávění, zaměření na detail, věčnost v kontrastu s „velkými událostmi dějin“ a sebereflexivní tendence subjektů.

Zbylé tři odborné analýzy spojuje zaměření k dílu T. S. Eliota. Kateřina Kovářová interpretuje *Pustou zemi* v novém výročním překladu Petra Onufera z perspektivy ekokritiky. Poukazuje mimo jiné na Eliotovu inspiraci skutečnou epidemií sucha ve Velké Británii v roce 1921 a na autorovy básnické postupy, které pracují hojně s negací a motivy vody. Postihuje tak Eliotovu enviromentální vnímavost, která bývá obvykle při čtení upozaděna analýzou množství kulturních a literárních referencí, a zdůrazňuje aktuálnost básně. Martin Pokorný představuje augustinovské čtení Eliota. *Čtyři kvartety* (v překladu Hilského) a paralelně *Vyznání* interpretuje skrze hudebnost, která je „děním smyslu, nikoliv smyslů“, a její provázanost s paradoxní časovostí. Přestože se v závěru vydávají v uvažování o čase jiným směrem, obě díla odhalují, že pro Augustina i Eliota „časovost je ranou v sebevědomí“. Ladislav Nagy ve své literárněhistorické analýze usouvztažňuje dílo a také částečně osud Lawrence Durella s jeho hlavní intelektuální inspirací, T. S. Eliotem, a to zejména prostřednictvím jejich autorsko-redaktorského vztahu.

Byla-li řeč o svornících, lze nakonec zdůraznit metaforické spojení v názvu publikace, představu krajin jazyka. Kromě zjevné souvislosti titulu s překladatelstvím, se totiž – jak naznačeno – některé texty zaměřují na topografii nebo ekokritické čtení, které pracuje s konceptem krajiny. Dle Tomáše Jajtnera básník (Shakespeare) smiřováním protikladů vytváří „krajinu, v níž je možné pobývat“. Takový prostor-útočiště vytváří i jubilejní publikace – krajinu textů a myšlení, které rozvíjí a navazuje na uvažování Martina Hilského a poskytuje tak podněty nejen jemu.

Krajiny jazyka. Kolegové a žáci prof. Martinu Hilskému k 80. narozeninám. Eds. Ladislav Nagy a Martin Pokorný. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2023, 140 s.

www.ipsl.cz